

Natur og vandmiljø, Planter, Økonomi og ledelse

Udtagning af lavbundslande: Landmandens økonomi

Du kan tage lavbundsland ud af drift for at reducere klimapåvirkningen fra disse arealer. Under Klima-lavbundsordningen kan du få en engangskompensation ved udtagning eller deltage i en jordfordeling. Vurdér konsekvenserne for værditab og den driftsmæssige sammenhæng som f.eks. harmonikrav og staldnær afgræsning.

Viden om Opdateret Kl. 09:59

Hvad medfører udtagningen af lavbundsland?

Udtagning af lavbundsland under Klima-Lavbundsordningen medfører ophør af dyrkning. Arealerne må ikke omlægges, der må hverken gødskes eller anvendes pesticider.

Ved udtagning af lavbundsland til klimaformål tilstræbes typisk en grundvandshævning til ca. 20 cm under jordoverfladen, hvilket vil gøre traditionel dyrkning umulig, og dermed falder indtjeningspotentialet.

Det efterlader lodsejer med mulighed for at lade arealerne være natur eller afgræsning/afpudsning eller i nogle tilfælde måske tage et slæt græs/biomasse.

Der forventes fortsat være mulighed for at opnå grundbetaling fra EU, vær her opmærksom på krav om afpudsning eller udtagelsesbestemmelse. Der mangler dog i skrivende stund en del afklaringer på dette felt.

Tabt indtjening og ændring af arealers værdi

Når jorden udtages af drift, vil der opstå produktionstab og mangle indtjening fra driften. Dette driftstab vil resultere i et tab af jordværdi, idet markedet for jord vil reagere på tab af indtjening. Hvis der ikke kan forventes nogen indtjening fra arealet, bliver værdien mindre.

For nogle lodsejere dyrkes arealerne med højtproduktive afgrøder og bærer et stort indtjeningspotentiale og typisk tilsvarende høj jordværdi. Jordværdien på de arealer hvor der dyrkes højtproduktive afgrøder er typisk høj og værditabet svært at få dækket med engangskompensationen.

For andre vil udtagning af jord betyde, at der skal indkøbes foder til dyr, og/ eller reduceres i husdyrhold, samtidig med, at der kan blive behov for at eksportere husdyrgødning væk fra bedriften. Det kan få store, negative konsekvenser, og i ekstreme tilfælde kan der blive tale om produktionsophør.

For andre lodsejere igen med natur eller med ekstensiv produktion vil ophør af denne på et mindre areal sjældent medføre væsentlige økonomiske konsekvenser.

Erfaringer fra dialog med lodsejere

SEGES Innovation har sammen med lodsejere søgt at vurdere økonomien ved forventet udtagning af lavbundsjord. Økonomien for den enkelte landbruger kan bl.a. estimeres på baggrund af tabt indtjening via afgrødekalkuler for forskellige arealanvendelser, effekt på produktionsmæssig sammenhæng, samt mulighed for tilskud og alternativ arealanvendelse, men vil være meget afhængig af værditab på jorden i forbindelse med udtagning af produktion.

Ved udtagning vil landbrugeren typisk skulle give afkald på en årlig indtjening i form af DBII i en sandsynlig størrelsesorden på 1.000 – 7.000 kr. pr. ha i de givne afgrøder. Nogle lavbundsarealer være uproduktive og dermed give neutrale eller negativ DBII, mens andre dyrket med specialafgrøder vil give anledning til endnu højere indtjening.

Indtjeningen og dermed eventuelt driftstab varierer fra år til år, mens det følgende værditab på jorden skal ses i et længere perspektiv – og kan sammenholdes med muligheden for engangskompensation.

Erfaringer fra praksis viser, at der er stor forskel i økonomiske effekter for den enkelte landmand.

For alle lodsejer vil én central konsekvens ved udtagningen dog betyde noget, nemlig det fald i jordværdi der indtræffer, når jorden ikke længere kan anvendes til produktionsformål.

Jordværdi er en lokal pris, som markedet sætter ved køb og salg af jord, og som primært afhænger af jordens produktionspotentiale og markedet udbud og efterspørgsel på jord med dette produktionspotentiale. Produktionspotentialet er ikke givet med det aktuelle afgrødevalg, men af forhold som jordbund, dyrkningssikkerhed, markform og -størrelse samt eventuelle restriktioner på arealanvendelsen. I tilgift hertil kan være værdier som f.eks. natur og værdi som rekreative arealer.

Kompensation under Klima-lavbundsordningen

Der kan bl.a. via Klima-lavbundsordningen samt Vådområde- og lavbundsordningen opnås kompensation for tabet. Klima-Lavbundsordningen er frivillig, og det er op til lodsejer at vurdere driftstab og deraf følgende tab af værdi på jorden og sammenholde denne med kompensationen.

Der kan opnås tre forskellige støttesatser afhængigt af arealernes status og arealanvendelse inden udtagning (referenceperiode 2014-2019).

Kompensationen er en engangserstatning, der afhænger af arealanvendelsen i perioden 2015-2019. Baggrunden for grupperingen er, at driftstab og det følgende tab af jordværdi afhænger af hvilke afgrøder har været dyrket på arealet. Engangskompensation er grupperet efter nedenstående arealanvendelse

Natur (4.500 kr. pr. ha)

Permanent græs (35.500 kr. pr. ha)

Omdriftsafgrøder (82.500 kr. pr. ha)

I udgangspunktet er der ikke fundet anvendelsesmuligheder for udtagne lavbundsarealer, som giver et positivt dækningsbidrag efter maskiner og arbejde, hvilket arealanvendelsen før udtagning typisk vil have.

Derfor må engangskompensations størrelse til udtagning forventes at være en forudsætning for at få realiseret udtagning i stort omfang, og for nogle lodsejere vil de eksisterende satser for engangskompensation til udtagning næppe dække det økonomiske tab ved udtagning.

Tilskud til udtagning er låst på tre niveauer og ikke individuelt udmålt. I og med at den enkelte landbruger påvirkes vidt forskellig økonomisk af en udtagning, er det forventeligt at nogle landbrugere vil opnå en økonomisk fordel ved at lade lavbundsajorden udtage, andre kan forventes at opnå en neutral økonomi ved udtagning, og andre igen kan forvente negative økonomiske konsekvenser ved udtagningen.

Beslutning om udtagning

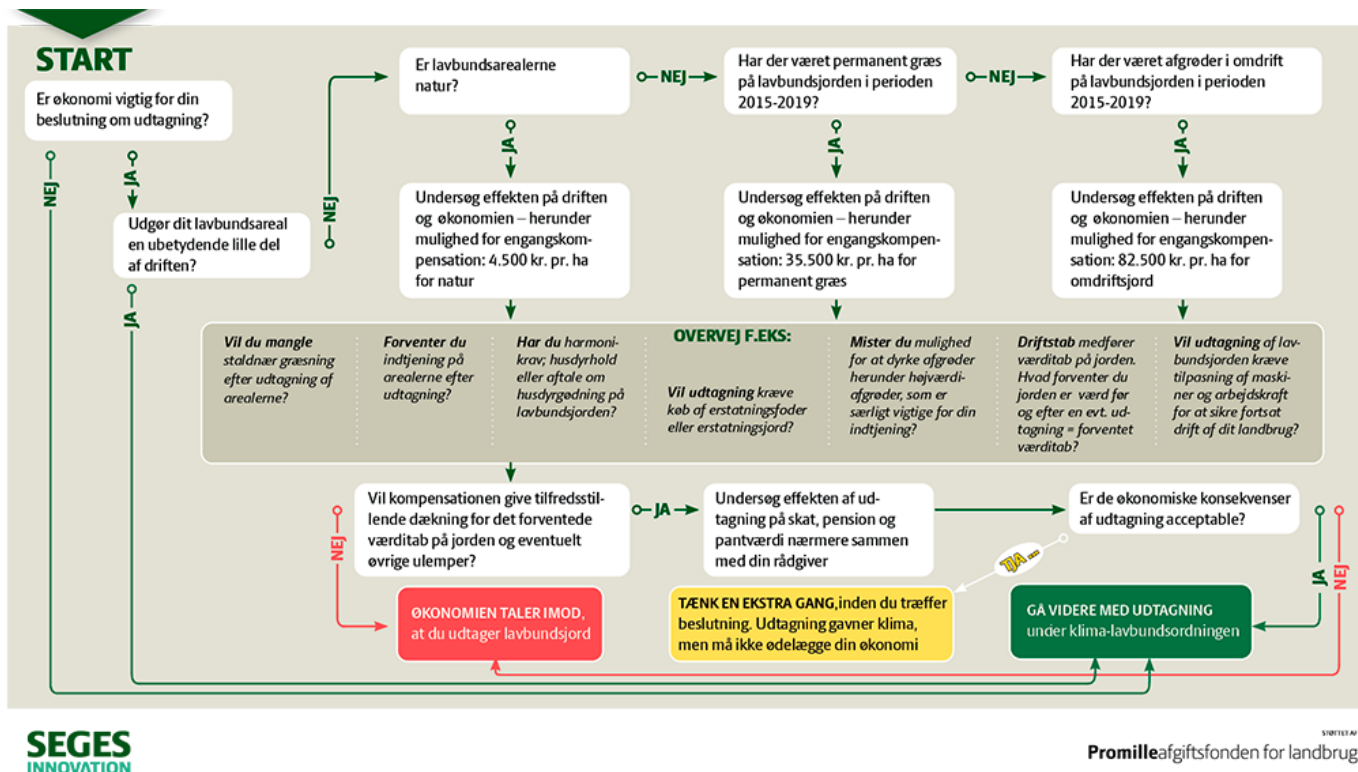
Hvis lavbundsarealerne er harmoniareal, staldnære eller udgør en større del af det samlede jordtilliggende, kan udtagning i stort omfang påvirke ejendommens produktion og udvidelsesmuligheder, og dermed den samlede ejendomsværdi. Det gælder også, at effekten af udtagning på lån og rent, skat og driftsmæssig sammenhæng er bedriftsspecifikke og skal indgå i overvejelserne. I Klima-lavbundsordningen og Vådområde- og lavbundsordningen skal jordejer selv gøre panthavere opmærksom på udtagningen. Læs mere om dette i [Fakta og gode råd om udtagningen af](#)

landbrugsjorder.

For at understøtte landbrugernes beslutningsproces har SEGES Innovation tidligere udviklet et "rutediagram" som viser forslag til proces og indhold i overvejelser om økonomi ved udtagningen af lavbundsjord.

Se **Rutediagrammet**. Indholdet er uændret fra tidligere, men det er nu belyst at produktion af biomasse i f.eks. paludikultur på arealerne efter udtagning ikke kan forventes at give positiv indtjening.

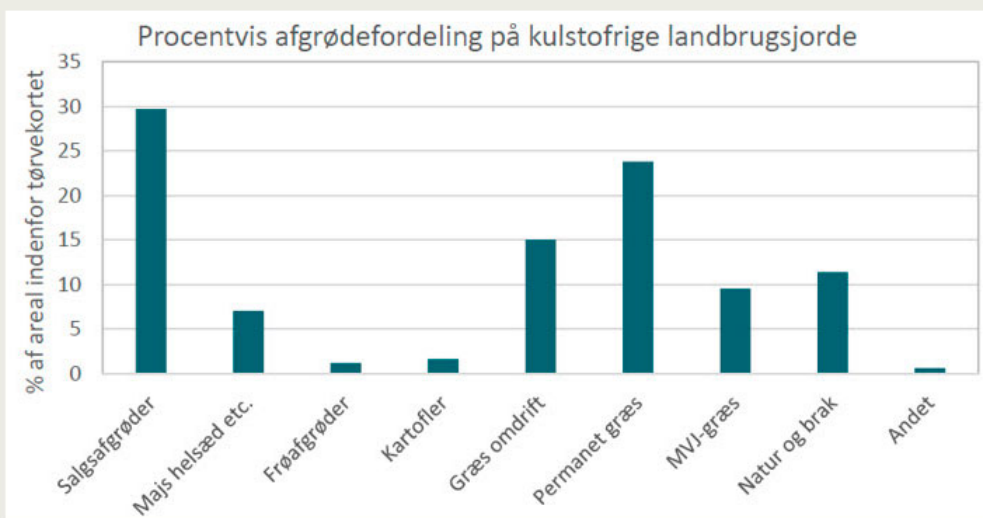

Hent flowdiagram: Økonomisk perspektiv når du vil udtage lavbundsjord til klima-lavbundsordningen

Fakta om kulstofrige lavbundsjorde

I Danmark findes der ca. 171.000 ha kulstofrig lavbundsjord. I figuren nedenfor ses afgrødefordelingen fordelt på hovedgrupperne salgsafgrøder (korn og raps) majs til helsæd mv., frøafgrøder, kartofler, græs i omdrift, permanent græs, MMJ-græs, natur og brak og andet.

Der er stor variation i hvor stor andel af bedriftenes samlede areal, der er kulstofrig lavbundsjord. I tabellen nedenfor ses opgørelse af antal bedrifter og dertil knyttede arealer i forhold til andelen af tørvejord af bedriftens samlede areal.

Hvor stor en del af bedriftens areal ligger inden for tørvekortet	Antal bedrifter*	Ha
< 5 %	12.660	24.536
5-25 %	8.466	87.052
25-50 %	2.514	36.926
> 50 %	1.601	23.026
Sum	25.241	171.539

*Arealerne er fordelt efter Journal CVR-numre. Der er ikke taget højde for, at en bedrift kan have flere Journal CVR-numre.

Der er registreret husdyrhold på ca. 46.000 ha, heraf er 60 % kvægbedrifter. For bedrifter med husdyrhold skal effekt af udtagning på harmoniforhold tages i betragtning.

Der er ca. 16.000 ha staldnære arealer (maksimalt 1.000 m fra stald) som er i berøring med eller overlapper med kulstofrig lavbundsjord. Det kan være særligt vigtigt for bedrifter med afgræssende dyr at tage dette i betragtning.

Konklusion

Økonomien for den enkelte landbruger kan bl.a. estimeres på baggrund af afgrødekalkuler for forskellige arealanvendelser, effekt på produktionsmæssig sammenhæng, samt mulighed for tilskud og indtjening ved alternativ arealanvendelse, men vil typisk være meget afhængig af værditab på jorden i forbindelse med udtagning af produktion og det deraf følgende tab af indtjeningspotentiale.

Erfaringer fra praksis viser, at der er stor forskel i økonomiske effekter for den enkelte landmand. I udgangspunktet er der ikke fundet anvendelsesmuligheder for udtagne lavbundsarealer, som giver et positivt dækningsbidrag efter maskiner og arbejde, hvilket arealanvendelsen ved udtagning typisk vil have.

Den rette engangskompensation til udtagning forventes at være en afgørende forudsætning for at få realiseret udtagning i stort omfang, og for nogle lodsejere vil de eksisterende tilskudssatser til udtagning næppe dække det økonomiske tab ved udtagning. Desuden vil bedrifter der anvender lavbundsarealerne som en væsentlig del af fundamentet for bedriftens produktionsmæssige sammenhæng med hensyn til f.eks. foderforsyning, afgræsning og harmoniareal, være ekstra udfordret af barriere mod udtagning.

Emneord

Afgrøder

Klima

Klima-lavbund

+3

Natur og vandmiljø

Tema: Klima-Lavbundsprojekter

Overvejer du at indgå i et Klima-Lavbundsprojekt, er der en række overvejelser, du skal gøre dig. SEGES har samlet vigtig viden, som giver dig overblik over ordningen og klæder dig på til at tage gode beslutninger for din bedrift.

Publiceret: 16. december 2021

Opdateret: 09. december 2022

Vil du vide mere?

Michael Højholdt

Afdelingsleder

SEGES

mih@seges.dk

+45 2171 7781

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S Tlf. 8740 5000

Agro Food Park 15 Fax. 8740 5010

8200 Aarhus N Email info@seges.dk

